

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelje in
praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti:
Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Odgoditev skupščine.

Zamorec je opravil svojo dolžnost, zamorec naj gre. Tako bi mogli skoraj reči z ozirom na odgoditev skupščine. Vse, kar je vlada zahtevala od skupščine, ji je ta dala. Ko pa je bilo treba, da tudi narod za vsa težka bremena prejme od skupščine nekaj dobrot, je bila ta odgodena.

In tako se je zgodilo, da je skupščina sprejela proračun, da je izglasovala stalnost uradnikov in odobrila beograjske in nettunske konvencije, da pa je ostal nerešen zakonski načrt o izenačenju davkov in da so ostali nerešeni vsi drugi zakoni, ki jih zahteva narod. V resnici žalostna bilanca, ki ne dela časti skupščini.

Niti tako žalostna bilanca pa ne more presenetiti. Naša skupščina je verna slika naših političnih razmer in naših strank. Nimajo iniciativnosti naše stranke, ne more je imeti tudi skupščina. Kakor vladajo v strankah le ozki krogi posameznikov, tako se ravna skupščina po volji vlade. In kakor je glavni cilj strankarskih močtev samo ta, da si ohranijo svojo moč, tako tudi vlada ne pozna druge skrbi, kakor da ostane na krmilu.

Skupščinska aritmetika — to je vsa podoba našega zakonodajnega dela. Ne vpraša se, kakšen je zakon, ki je predložen skupščini, temveč važno je le to, kdo ga predlaga. Le prenaravno je zato, če je kvaliteta sprejetih zakonov vedno slabša in slabša.

Prišli smo že tako daleč, da se niti ne varuje videza, da je argument odločen. Nettunske konvencije so dobili poslanci v roke v petek, drugi dan pa je o njih že sklepala skupščina. In enako se je postopalo ob priliki proračunske debate, ko so bili tik pred glasovanjem vnešeni od vlade amandmani, za katere niso znali niti člani zakonodajnega odbora.

Vse to postopanje je povzročilo, da je ugled skupščine silno padel in da se javnost niti najmanj ne razburja, če skupščina dela ali pa če je odgodena. Zakaj javnost je že navajena, da ji tudi zasedanje skupščine ne prinese nič dobrega, temveč le težka bremena.

V interesu naroda pa je, da je ugled skupščine čim močnejši, ker je skupščina glavni branitelj narodnih pravic in prava reprezentanca naroda. Kakršen ugled skupščine, takšen je ugled naroda in le od moči parlamenta je odvisno, če ostanejo pravice naroda neokrnjene.

Zato pa je tudi vsak državljani dolžan skrbeti za ugled skupščine. Ob času volitev odloča vsak državljani o sestavi skupščine in s tem o njeni vrednosti. In tedaj je dolžan narod, da ne zapade diktatu strank in potem tudi ne bo nevarnosti, da bo izvoljena skupščina zapadla diktatu vlade. Ni zadosti če volilec vpraša, kateri stranki pripada kandidat, temveč vprašati mora tudi kakšne kvalitete je poslanec in če je kos zakonodajnemu delu, ki je prva pravica in dolžnost skupščine.

Ze celo pa bi morali Slovenci polagati važnost na to, da je slovenska reprezentanca v Beogradu čim boljša. Svojo malostevilnost moremo izenačiti samo z dobro kvalifikacijo in ta resnica velja za vsakega posameznika, še bolj pa za poslance.

Kakor so vse te stvari enostavno jasne, tako pa ni upanja, da bi kmalu dosegli njih uresničenje, ker proletarizirana je naša inteligenca, razbito naše delavstvo in od strankarskih gesel zamamljen naš narod. Ni pa še videti početkov onega tihega in vztrajnega dela, ki bi moglo dvigniti politično zavest naroda in

Konvencije sprejete.

Beograd, 1. julija. Včeraj ob pol 11. dopoldne se je začela seja narodne skupščine, ki s tem zopet nadaljuje svoje delo. Kot prva točka je prišla v razpravo konvencija o bivši Južni železnici na ozemlju Reke. Besedo je dobil prvi dr. Trumbić, ki je rekel, da se s to konvencijo rešuje vprašanje Južne železnice, ki je bilo v rimskem sporazumu rezervirano. Ugotovljeno je bilo ob tej priliki, da se nahajajo na reškem ozemlju 3 desetine celokupne dolžine Južne železnice. Italija bo napravila sedaj dobro kupčijo s to konvencijo, ker je treba uvaževati, da se na tem ozemlju nahaja trgovinska postaja, ki je prirejena za veliki prekomorski promet in ki ima vsa poslopja, potrebna za postajo s tako velikim prometom.

Dr. Trumbić se bavi nato s sporazumom o direktnih tarifah za blago in o jadranskih tarifah. Ta sporazum je slabo stiliziran, zlasti kolikor se tiče določil o naših obveznostih proti Italiji. Po teh določilih naša država ne bo smela dovoljevati izjemnih ugodnostnih tarif za blago, ki bo šlo skozi naša pristanišča, ako bi se Italija kapricirala in bi ta določila izrabila v svojo korist. Naše železnice bodo težko imele kak vitalen interes na povečanju prometa, kolikor bi bil železniški promet s temi tarifami usmerjen iz drugih držav preko našega ozemlja v italijanska pristanišča. Vlada je izpustila iz vidika položaj naših železnic na pram mednarodnemu prometu. Italija je v vsem prosta in lahko ureja tarife po svoji volji, zlasti tudi v slučaju borbe z drugimi državami. Rezultat vsega je ta, da nas Italija veže le v svojo korist in le na svoje tarife, ki jih določa sama. — Govornik kaže na gospodarske razmere v Dalmaciji, ki so že zdaj silno težavne in se jim s tem načinom postopanja zadaja še udarce. Tako bo ekonomsko udarjena ne samo Dalmacija, temveč naše Primorje sploh. Naša vlada vodi prav slabo politiko za naše luke ter na njih škodo podpira in favorizira italijanske luke. Iz vseh teh razlogov bo govornik glasoval proti tej konvenciji.

Za dr. Trumbićem je povzel besedo prometni minister dr. Vasa Jovanović, ki ugotavlja najprej, da železniške konvencije predstavljajo logično posledico dozaj zaključenih konvencij in so naravna dopolnitev trgovinske pogodbe, ki smo jo sklenili z Italijo. — Druga konvencija, ki se nanaša na ureditev prometa in na železniški tranzit, zamenjuje znani krški sporazum iz l. 1850. Najvažnejše je vprašanje sporazuma o direktni tarifi in o jadranski tarifi. Mi se moramo z vsemi močmi prizadevati, da trgovino, ki gre čez Atlantski ocean, usmerimo na Jadransko morje. To je interes naše države in Italije. Med debato se je omenjala tudi velika nevarnost, da bi postale naše železniške proge pot za gospodarsko invazijo. Po njegovem mnenju taka gospodarska invazija ne more uspeti, ker vendar mi nismo satrapija Italije, kakor je bila predvojna Srbija napram Avstriji.

Za tem je povzel besedo bivši pomočnik prometnega ministra Avramović, ki je citiral celo vrsto členov sanžermenske mirovne pogodbe, po katerih smo mi vezani, dovoliti svoboden tranzit državam, ki nimajo pristopa do morja in do jadranskih pristanišč.

Nato je govoril še enkrat dr. Trumbić.

ti početki bodo vidni šele tedaj, kadar bo mladina zavrgla vsa stara gesla in se decela osamosvojila v službi za narod.

Rekel je, da se danes perfektura ono stanje, ki je glede ureditve našega Primorja vladalo v času Avstrije. Sedaj bi bilo treba poskrbeti za to, da se izgrade naša pristanišča.

Za tem je sledilo še nekaj pojasnil posameznih poslancev, nakar je skupščina prešla k glasovanju, pri katerem so bile te konvencije sprejete s 136 glasovi proti 27.

Ob pol 2. je bila seja zaključena. Naslednja seja se je pričela ob pol 6 popoldne. Na vrsto je prišla konvencija o nastanjanju. Ta konvencija je, kakor znano, izzvala največ nevolje in protestov med narodom.

Prvi je zopet povzel besedo dr. Trumbić, ki je naglasil, da gre tu v prvi vrsti za vprašanje reciprocitete glede pravice naseljevanja. Pri reciprociteti je stvar taka, da imata ena kot druga pogodbeni stranka koristi od nje in da so te koristi med seboj v ravnotežju. Tu pa ni tako. Za nas je glede na Italijo to posebna važnost, ker Italija trpi na hiperprodukciji prebivalstva, ki mu je danes onemogočeno izseljevanje v Severno Ameriko, kamor so Italijani preje odhajali. V pogodbi, ki smo jo pred kratkim sklenili z Avstrijo, Avstriji nismo dali pravice svobodnega naseljevanja. Naša vlada v tem primeru ni smatrala za priporočljivo dati tako pravico Avstriji, a prav tako tudi ne Madjarom. To je dokaz, da je naša vlada imela razlog, da je to storila, ker bi tako prosto naseljevanje imelo težke posledice za našo državo. Če pa nam je opasna invazija nemških in madjarskih elementov, je prav tako nevarna invazija Italijanov. — Čl. 4. konvencije določa, da je treba z onimi italijanskimi državljani, ki so po pravici nasledstva dobili pravo na stalnost v naši državi, postopa tako kakor z domačini. Tukaj je kršeno načelo, da tuji ne morejo dobiti stalnosti v državi. Govornik se boji, da bi pravica prostega naseljevanja lahko rodila posledice, ki jih nismo mogli videti naprej in ki bi nam lahko mnogo škodovala.

Dr. Trumbiću je odgovarjal dr. Ninčić in naglašal, da s pravico naseljevanja ne pridobe Italijani nobene nove pravice. Kar se tiče italijanskih delavcev v Dalmaciji, je treba povedati, da je po službenih podatkih italijanskih delavcev v Dalmaciji prav toliko, kakor naših delavcev v samem Zagru. Dalmacija pač ni zemlja za naseljevanje in kolonizacijo, ker ona sama izvažala delavce in jih torej ne more sprejemati. Na osnovi teh konvencij pa tudi ne more nihče priti k nam in se ne sme lotiti kakšnega dela prej, predno ne dobi dovoljenja od ministra za socialno politiko.

Za dr. Ninčićem je govoril še dr. Rybač, ki je pojasnjeval konvencije z juridičnega stališča.

Potem je prišlo na vrsto še nekaj govornikov. Nato pa je skupščina prešla k glasovanju ter je sprejela konvencijo s 122 glasovi proti 18.

Za tem je kot druga točka dnevnega reda prišlo na vrsto: poročilo odbora o poštni in brzojavni konvenciji med Italijo in našo kraljevino. Ta konvencija je bila sprejeta brez debate.

Tretja točka je bila: razširjenje vseučiliškega zakona, ki velja za beograjsko vseučilišče, na zagrebško vseučilišče. Predlog je bil v načelu sprejet. Seja je bila nato zaključena.

S tem je bilo zasedanje skupščine končano in skupščina je bila odgodena do jeseni.

Razpust Orjune.

Beograd, 1. julija. Kakor smo doznali na pristojnem mestu, je vlada včeraj sklenila, da razpusti »Orjuno« v ljubljanski oblasti. Vzrok za ta ukrep so spopadi na Vidovdan v Ljubljani. »Orjuna« je baje izzvala te spopade o priliki manifestacij, ki so bile uprizorjene proti Italiji. Pri tem je »Orjuna« nastopila proti odredbam policije in razvila bojne vrste ter z orožje nastopala proti žandarmeriji, ki je opravljala svojo službo. Notranji minister mora ta sklep izvršiti.

INTERPELACIJA POSLANCEV SLS ZARADI LJUBLJANSKIH DOGODKOV

Beograd, 1. julija. Poslanci Jugoslovanskega kluba so glede na vidovdanske krvave spopade med Orjuno in policijo v Ljubljani stavila na notranjega ministra naslednje vprašanje: V ponedeljek 28. junija je tekla v Ljubljani kri. Orjuna je priredila manifestacije. Veliki župan dr. Baltić se ni pokazal dovolj odločnega proti akciji »Orjune«, ki je že večkrat, zlasti tudi v Trbovljah pokazala, da nastopa nasilno in ogroža javno varnost. Dovolil je »Orjuni«, da je v bojni opremini manifestirala po ulicah. »Orjuna« se ni hotela pokoriti policijskim ukazom in je začela na policijo streljati. Razvila se je prava bitka, pri kateri je bilo na obeh straneh več ranjenec. Tudi neki policijski častnik je ranjen. Vprašamo g. notranjega ministra: 1. Ali bo ukrenil, da se krivici pokličejo na odgovornost? 2. Kaj namerava storiti, da se onemogočijo taki nastopi »Orjune«? 3. Kako opravičuje nastop velikega župana ljubljanskega, ki dovoljuje »Orjuni«, da manifestira v bojni opremini?

Skupščina odgodena do jeseni.

Beograd, 1. julija. Včeraj popoldne se je sestala vlada, da odloči o nadaljnjem delu Narodne skupščine. Razpravljali so o tem, ali naj se debata o beograjskih konvencijah še nadaljuje ali naj se že kakor včeraj konča. Sklenjeno je bilo, da se ta debata še ta dan zvečer konča. Seja skupščine mora torej trajati pozno v noč. Brž ko se sprejmejo beograjske konvencije, se zaključijo tudi skupščina ter odide na poletne počitnice. Skupščina se zaključi brez kraljevega ukaza zato, da bodo lahko vsi odbori med tem časom delali ter uredili in pripravili gradivo za jesensko zasedanje skupščine. Skupščina se sestane, kakor izgleda, konec septembra. Počitnice bodo trajale torej tri mesece. Nettunske konvencije, zakon o stanovanjih in vsi drugi zakoni bodo skupščini predloženi šele jeseni.

Beograd, 1. julija. Odgoditev skupščine je izzvala pri opoziciji velike proteste. V zvezi z odgoditvijo so se razširile mnoge vesti o razlogih vlade za odgoditev. Ena verzija pravi, da je Hrvatski seljaški klub kategorično zahteval, da se nettunske konvencije ne sprejmo prej, predno se ne sprejme zakon o izenačenju davkov, zakon o občinah in zakon o likvidaciji agrarnih odnosov v Dalmaciji. Vsi ti zakoni se morajo predložiti in skleniti hkrati z nettunskimi konvencijami. Ker pa ti zakoni v odborih še niso gotovi in ker se ni bilo mogoče drugače združiti, je bila skupščina brez kraljevega ukaza odgodena. Drug važen razlog so pa težkoče, ki so jih začeli pašičevci delati vladi. Vlada se boji spora, ki bi lahko nastal v radikalnem klubu.

Francoski socijalisti o sovjetskem režimu.

Henri Bérard, francoski socialist iz Lyona je obiskal Rusijo in na svojo roko prepotoval. Zato se njemu tudi niso predstavljale Potemkinove vasi, kakor raznim oficelnim delavskim delegacijam, temveč življenje se je odkrivalo pred njim v vsej svoji realistiki. Svoje utise je popisal v knjigi »Ce que j'ai vu à Moscou«. Knjiga je vzbudila po vsej Franciji ogromno zanimanje ter pomeni težak udarec komunistični propagandi. Bérard sicer priznava, da je položaj delavstva v sovjetski Rusiji danes boljši kot pred vojno, ker je bil tedaj ruski proletariat na najnižji stopnji. Toda za zapadnoevropskega delavca pomenijo sedanje delavske razmere nevzdržno, politično in socialno nazadovanje.

Splošna slika.

Edino prava revolucija, ki jo more priznati sin velike francoske revolucije, je ona iz marca 1917. leta, ki je vrgla carizem, ne pa ona, ki je udušila svobodo javnega mnenja. Kje je ostala, tako vzklila Bérard, gospodarska enakost, s katero bi radi varali komunistični propagatorji v Evropi. Res je, v Moskvi se živi dobro, toda le, če se ima denar, slabo, če se ima malo denarja, če se pa tega nima, pa se pogine na cesti od lakote. V tem glavnem mestu proletariata trpe reveži bolj, kakor kjerkoli pod vlado izživajočih uživalcev. Razdelitev dobrin, harmonija dohodkov je v sovjetski državi samo še spomin, če že sploh ni umrl. So tu premožni in bedni proletarci. Enaka lestvica dohodkov, ko povsod drugod. V Baku dobi delavec 18 rubljev mesečno, inženjer pa 180! Komunističen eksperiment je propadel, sanje socialne enakosti, kakor so jih sanjali Fournier, Bebel in Lenin, so končane. Neenakopravnost ljudi, trpljenje slabotnih, pritisk močnih, pristranost uradov so ravno tako doma v sovjetski državi, ko povsod drugod.

Sovjetsko časopisje se norčuje iz francoskega malomeščanstva, sovjetska vlada pa se trudi, kako bi z meščanskim čuvstvom štedenja rešila državo pred bankrotom.

Prvi utisi.

Vlak, ki pripelje tujca v Moskvo, se ustavi pod slavolokom z napisom: Pozdravljeni delavci zapada! Toda v vlaku ni nobenega delavca, temveč tu so samo bankirji, diplomati, trgovci v avtomobili, žitom, zastopniki tujih družb, komunistični tajni agenti, azijski agitatorji, nemški industrialci. Tudi prvi plakat, ki ga zagleda tujec in na katerem se pozivljajo ljudje, da podpisujejo državno posojilo, pripomore k iztreznjenju. Po šest odstotkov se obrestuje to posojilo in ruska nogavica naredi prav to uslugo ko prihranek francoskega kmeta. Ravno tako ne izpremeni rdeča roka značaja bančnih operacij. S prodajanjem rent nastajajo rentniki, z razpisom loterij pa se vzbuja pohlep po nezaslužnem dobičku. Apeliranje na domače štedenje od vlade, ki proklinja kapitalistični red, ustvarjanje novih milijarderjev potom komunistične finančne bprave — kakšna nasprotstva.

Moskovski Montmartre.

Težka in bojazljiva noč, noč gonjenih uživalcev, ki iščejo užitke v prepovedani preteklosti. Skušajo ubežati ubijajoči dolgotrajnosti boljševizma. Oficelno je nočno življenje sicer prepovedano, toda nočni lokali se trpe. Nahajajo se v kletih in spominjajo na caristično preteklost. Moskva šteje en milijon prebivalcev, ki žive v stalni skrbi za jutrajšnji dan, vse so jim mogli prepovedati — samo ne iluzije na zabavo. Za časa strahovlade so ostala gledališča odprta in ona ter črni kruh so rešila boljševike.

Danes so se zopet lokali brivnosti eden za drugim odprli. Narodu, ki je vsled tega mrmral, so odgovorili poboljševalci sveta: Izkoriščanje pokvarjenosti daje tako mnogim kruha! Na Tverskajski ulici, ki je po polnoči podobna pariški Rue Pigalle, samo brez njenih svetlobnih reklam, se pojavljajo iz teme ženske postave in na uho done vabljivi kliči izvoščkov. V barih se opijajo topi, brezradostni ljudje in čakajo na vlačuge z njih izzivalnimi pogledi. Državno žganje stori svoje sramotno delo, kakor nekdanj. Pred zabavišči pa se drenjajo tolpe bebačev in soderge, ki skušajo vloviti od ponočnjakov kopejko. In če je njih vsiljiva prešnja odbita, groze s pestmi: »Le čakajte, bratci, prava revolucija šele pride! To bomo naredili mi!«

Moč cerkve nezlomljena.

Prizadevanja sovjetov za ljudsko pravo ni mogoče utajiti, ali vse to delo se v ničemer ne razlikuje od dela zapadnoevropskih demokracij. Kakšno na je sovjetsko pravo delo, to najlepše ilustrirajo kompromisi, ki jih sovjeti sklepijo z duhovništvom. Na zidu v bližini Krenila je napisano v velikanskih črkah: Vera je opij za ljudstvo. Cerkev pa ves dan ne postanejo prazne. Pred ikonami se ravno tako ko preje križa ljudstvo in vsenavočnost Leninovih slik, njegovo na starokrščanski kult svetnikov spominjajoče čaščenje, mešanje krščanskih in sovjetskih emblemov, ali ne dokazuje vse to, da je ostala ruska duša neizpremenjena?

Edina načelnost.

Samo v enem cziru so ostali boljševiki res načelni, glede garderobe. To demagogijo oblačenja je Bérard večkrat okusil. Kdor je dostojno oblečen, ta je »umazan buržuj«. »Proletarijec« nosi tudi v najdražjih restavriranih bluzo in usnjeni pas, ženski svet pa je oblečen po zadnji pariški modi.

Po komunističnem običaju se pride v restoriran pokrit, če se koga sune, se ne opraviči, hodi se neobrit in natakarku se reče »tovariš«, ki pa z veseljem sprejme napitnino. V zlatarskih trgovinah prodaja juvelir v najpriprostejši obleki dragulje, vredne na stotisoče. Še je nova komunistična buržuazija bojazljiva, toda že daje čutili moč svojega denarja in govori se že o židovskih fašistih, ki so se tesno spojili s pristno ruskim komunizmom in ki so vtisnili boljševiški revoluciji svojo fiziognomijo.

Odpor kmetov.

Še jasnejši je gospodarsko - socialni

dvig novega razreda posestnikov na deželi. Po odporu kmetov proti rekvizicijam sovjetov in vsled žetvene stavke nastalega težkega položaja so se obogateli delavci in podjetni elementi, ki kljub vsemu komunizmu niso pozabili na lastne interese. Najeli so zemljo in jo obdelali in si ravno tako osvojili zemljo, kakor si je prilastil francoski kmet leta 1789. zemljo plemičev in cerkve. Hočeš nočeš je morala sovjetska vlada kmetom pustiti zemljo, ki so si jo prilastili. Dovolili so tem novim posestnikom, da smejo imeti največ 20 poljedelskih delavcev, kakor je bilo to število delavcev dovoljeno tovarnarjem. Vse, kar so mogli nepremožni storiti tem novim posestnikom, je bilo, da so jih zmerjali s »kulaki« in jim vzeli volilno pravico. Toda kmet je prebrisan in se ne da tako hitro oplasti. Kulaki so poslali svoje otroke v komunistične šole in jih pustili nato od svojih poslov izvoliti za delegate v sovjel. Tako je nastala ona gornja plast kmetov, katere lojalnost v političnih zadevah so omenjali ljudski komisarji v svojih govorih kot triumf boljševistične revolucije.

Taka je slika Rusije, kakor jo podaja francoski socialist. Naj bo z njegovim spisom izpopolnjena slika Rusije, ki smo jo podali v drugih člankih.

Dijaški vestnik.

Berlinske dijaške volitve.

V petek so se končale v Berlinu volitve v skupni dijaški odbor vseh akademikov. Volitve so dokazale, da tudi med akademsko mladino napreduje orientacija na levo.

Od devet vloženih list so bili glasovi razdeljeni sledeče:

1. Deutsche Finkenschaft (ki je nemško, nacionalno in plemensko orientirana) je dobila 1804 glasove in 25 mandatov (preje 28).

2. Deutsche Waffening (sabljači, vsi desno orientirani) 1188 glasov in 23 mandatov (preje 24) mandatov.

3. Deutsche Gruppe 727 glasov in 14 mandatov (preje 13). V tej skupini prevladujejo katoliški elementi. Skupina je zmerno desno orientirana.

4. Jungstudenten (ki hočejo ustvariti novo mladinsko gibanje med akademsko mladino in ki so deloma tudi desno orientirani, a nekaka sredina med levico in desnico) 251 in 5 mandatov (preje 7).

5. Narodno socialistični dijaški 118 glasov in 2 mandata, preje nobenega.

Leve skupine.

6. Deutscher Studentenbund, ki obstoji v glavnem le iz demokratov, 590 glasov in 12 (preje 19) mandatov.

7. Socialisti (ki so preje pripadale Deutsch. Studentenbundu in sedaj prvič samostojno nastopili) 589 glasov in 11 mandatov, preje nobenega. Če bi ostali te v Studentenbundu, bi dobili ta torej mesto prejšnjih 19 celih 23 mandatov.

8. Komunistična lista (Hochschule der Werktätigen) 265 glasov in 5 mandatov, (preje 3).

9. Združena židovska lista 163 in 3 mandata, preje ravnotoliko.

Levičarske stranke štejejo torej mesto prejšnjih 25 31 mandatov in poleg tega so se okrepile tudi samo zmerno desne stranke, dočim so skrajne desne stranke nazadovale. Udeležba pri volitvah je bila dobra in je glasovalo okoli 70% dijaštva.

Književnost.

Zakleti grad. Romantična igra v petih dejanjih. Spisal dr. Alojzij Remec. V Ljubljani 1926. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena

22 Din. Alojzij Remec je eden naših najplovitejših dramatikov. Pisatelj »Magdec« je vzbudil pri nas precej nad in pričakovanja. »Zakleti grad«, dasi napisan v povsem drugem miljeju in slogu, nas ni razočaral. Je odločno korak naprej. Snov je romantična, dejanje silno bogato, skoraj preveč se zgodi v igri, okvir 16. stoletje, ko je razsajala po naših krajih grozna morilska kuga, kostum srednjeveški viteški grad na Vipavskem s svojim grofom in skolarom; slog skuša biti starinski, kot ga je uvedel pri nas Pregelj v Joannes Plebanus. Elementi dejanja se dajo razbrati v ljubezen grofa do grofice Katarine, ki čaka svojega soproga dolgih 15 let (motiv predice ob krizu); ljubezen med skolarom in Marjetico, kot idealen ljubezenski parček Schillerjeve tradicije; motiv stare pravde slovenskih kmetov — puntarjev; motiv maščevalec nad bivšimi svojimi trinogi v podobi Ahasverja Roka Križaja, ki se prepleta s motivom stare pravde; motiv morilca, ki roma v Rim in dela pokoro za bratomor, kot stat motiv viharov; romantičen motiv spoznanja nezakonskega sina in motiv intriga pisarja — Kretana, ki znanje veže med seboj vse niti in jih giblje po intencijah fabule. Vse to bogato dejanje je dobro motivirano in verjetno prevezano v celoto, ki doseže svoj višek v 4. dejanju. Prizorišča so za ljudske črte malo težavna, a se dajo poenostaviti, verzi — dasi so tiskani kurentno in ne obliko verzov — tako gladko, pesniške prispodobе so jasne in lepe. Usoda, ki igra v igri precejšnjo vlogo, nikjer ne stopa kot gonilna sila v ospredje, ampak jo pisatelj podreja viharnim časom 16. stoletja. Kolorit dobe je prav dobro zadel, grozovitost tistih dni živo občutiš. Igra je tudi s kulturno-historičnega stališča vrlo zanimiva, kar je stalo pisatelja nemalo truda, da se je vglobil v zgodovino tistih napol luterarnih časov. Dejanja so koreizna, dialog krepak, raje prelapidaren kot preveč razblinjen, kar je posebno hvale vredno pri znanji slovenski gostobesednosti v naših dramah. »Zakleti grad« je prav dobra romantična igra iz naše preteklosti in bo našlo sigurno pot na naše podeželske odre, kot jo je že našlo na Mariborsko gledališče, kjer so jo igrali s prav velikim uspehom 17. novembra 1925.

Zbori. Mesečna revija za novo zborovsko glasbo. Urejuje Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani. Vsebinsko sestava zvezka: F. Marolt: Kukavica (narodna); V. Ukmar: Molo; E. Adamič: Pred spanjem; J. Pavčič: Dekle pogled me prov! Mešani zbori.

OBCNI ZBOR GLASBENE MATICE.

Občni zbor pevskega zbora »Glasbene Matice« se je vršil v pondeljek dne 21. t. m. ob 8. uri v pevski dvorani pri dobri udeležbi članstva. Predsednik je podal smer dela zbora v preteklem in bodočem letu, o notranji organizaciji in statistiki napram javnosti. Iz tajniškega poročila posnemamo, da je v sezoni 1925-26 pevski zbor izvajal slovito orkestralno-vokalno delo V. Novaka »Vihar« in prinesel 1. julija t. l. B. Širolov hrvatski oratorij z opernim orkestrom in solisti na koncertni oder. Zbor je nastopil na Koroškem večeru in novinarskem koncertu z mešanimi in ženskim zborom. Zbor je v them delu vztrajno in požrtvovalno izvršil svoj program. Število članstva je znašalo preko 90. Tekom sezone se je za glasbeno vzgojo zlasti mlajšega članstva tudi letos otvorila pevška šola, ki jo je vodil g. Fr. Marolt s pomočjo pevске vadnice založene od pevskega zbora. Pevska vadnica se je obnesla kot nepogrešljiv pripomoček za teoretično izobrazbo pevcev in bi jo ne smel pogrešati noben zbor. Zborove fige je upravljal z znano vestnostjo g. Lasbaher. Njegovo in ostalih funkcionarjev poročila so bila soglasno odobrena. Po sprejemu novih članov se je izvolil sledeči odbor: predsednik Pečenko, tajnik Jakob Grčar, blagajnik in gospodar Karel Lasbaher, arhivar Jos. Cerar, pregl. rač. Jos. Prunk in Alojz Maner, nadalje v moškem zboru načelnik Ivo Peruzzi in odborniki dr. Vlad. Kreč, Vl. Pelan, Iv. Wohinz, Ivan Hočevar, v ženskem zboru načelnica Klem. Hrovatinova, odbornice Jožica Jakšetova, Iva Jurca, Dana Pavčičeva in Minka Webrova.

K razstavi „Slovenska žena“.

Dr. Fran Mohorič:

JOSIPINA TURNOGRADSKA

Pri vsem tem: mož visoke, lepe postave, jasnega čela, vselega, prijetnega obličja, bistre, prebrisan um, blago srce! Tako ga označuje dr. Radoslav Razlag (prvi slovenski deželni glavar kranjski) iz lastnega opazovanja. (Glej Zora 1852!) In vse te dušne in telesne izrednosti, — ali niso povsem vsoporedne onim pisateljice-nečakinje Josipine Turnogradske?

Samo vzornoobraženi tetki je moči posvetiti tako zelo — velenahbraženo — pesniško: VEŽILO! In v tistih časih in v slovenskem jeziku! To govori svojo knjigo o takratni turnogradske in fužinogradske prosveti in prosvetljenosti in rodoljubnosti.

Kakor rečeno, pesnica nam je Josipina Turnogradska — najmanje pojasnjena. Njena v Novicah (1858) objavljena priložnostnica: Donava ne pride v poštev. Pravi čudež bi bil, da bi se — mladi — pesnici edina pesem: »Zmiraj krasna je narava«, ki kaže lahkotni slog in lahkotno ustvarjanje, tako in samo le-ta posrečila, dasi je razmeroma obsežnejša. Toda še večja izrednost so Josipine Turnogradske: Napevi in glasbenke. Zenske so se pojavile — kot slovite pesnice, (Sapho) pri Grkih, (George Sand) pri Francozih, — tudi pri Slovanih — Čehih, Poljakih, Rusih.

O ženskih skladateljicah je slišati prav malo ali — nič! Pojavila se je baje skladateljica — opere, a prodrla ni dosedaj

nobena skladateljica, — razen, — če tvažujemo posebnost položaja, — slovenka Josipina Turnogradska. Skladanje je ostalo sedaj ženski nadarjenosti kakor nepristopno, nedoseženo in nedozmagan. Premotričanju našega glasbenega stanja okoli 1. 1850, ob nedostajanju glasbenega zavoda, glasbene vzgoje, je pravi čudež pojav skladateljice Josipine Turnogradske, ki je bila polna visokoletehi glasbenih osnov, ki je snovala spevoigro »Črtomir in Bogomila«, in posamezne glasbene točke pevala in svirala — brez zapisa. Težko je držati nezapisano — lastno — pesemsko osnovo v spominu, najtežje je držati v spominu nezapisano glasbeno misel. Skladatelj, ki se mu glasbena osnova javlja pomoči, jo, vzbudivši se, zapiše, — mora zapisati, če je noče zgubiti. In to zlasti pri — začetnikih! Dvajsetkratno, petdesetkratno in stokratno ponavljanje napeva samemu sebi ne zadostuje, če se osnova skokoma ne zapiše.

Josipina Turnogradska pa je svoje glasbenke snovala in zorila kar v prostem spominu. Če to ni izredni pojav, potem ga sploh ni! Prav njene Glasbenke nam torej pričajo izrednost njene nadarjenosti in osebnosti. Objavila je 18. in 19. letnica 8 povestice, neobjavljenih je okoli 20, in koliko novih in razmeroma za tisti čas velikih osnov je šlo z njo v grob, ko je umrla v 21. letu starosti. Vse to je izrednost prve vrste.

Z ozirom na njeno velenadarjenost tudi v glasbeni stroki pa Josipina Turnogradska nima vrstnice in je ni pričakovati tako kmalu med domačim in sosednozemskim ženskim.

Cudovite so ženske — pevke, operne in koncertne pevke svetovnega slovesa, — skladateljice ni nobene razen Turnogradske.

Domača prosvetnost se pač dosedaj ni zavedala — vse veličine svoje pesnice in pisateljice Josipine Turnogradske, naj bi pričujoče črtice dale povod za izjemno raziskovanje in umevanje njenih mladih in visokih vrlin.

Rodbinska nadarjenost v sorodništvu Urbančičevem-Trpinčevem je splošna. Tudi brat pisateljic, poznejši lastnik polhograjske graščine, je bil nadarjen in naobražen mož. V Polhovem gradu hranijo njegove, v olju izvedene posnetke slik raznih mojstrov. Zalibog tudi v teh rodbinah ni poteklo življenje posamnikov brez življenske tragike in tragična je predvsem smrt tolike sijajnosti obetajoče pisateljice Josipine Turnogradske.

Tudi v še ne objavljeni pričujoči povesti umre junakinja povesti: Vilica — tragične prezgodnje smrti. — Vilica, sirota brez očeta in matere, obdarjena z velikim bogastvom, ki bi ji naj oleskalo srečo življenja, pa po biči njeno prebrano smrt, ker ji prav zaradi tega bogastva brani in krati brezsrčna, samo v bogastvu sreče iskajoča varuha srečo z izvoljencom življenja. In zadnji solzi umirajoče Vilice sta priliti strašni slepoti vseh denarnikov.

Naj čitateljem govori Vilica sama!

Prav njeno skladateljstvo ne da upanja, da bi se kje nahajale še katere pesmi. Svoje pesmi bi bila pesnica tudi sama uglasbila, uglasljala pa je tuje pesmi.

VII.

Josipina Turnogradska (Urbančičeva, Tomanova):

Vilica.

Vilica je bila jedina hčerka bogatih staršev, kateri so živeli še pred malo leti v beli Ljubljani. Nebesa so razlila na to nežno dečico vse svoje darove, s katerimi je sijala, kakor bitje drugega boljšega sveta. Nedolžno, kor bižje druga boljšega sveta. Nedolžno, za vse dobro vneto srce ji je vtrpelo v mladih prsih. Bister um ji je dobropalo v Bog prižgal v jasni glavi. Cvetoča kot ljubi Bog prižgal v jasni glavi. Cvetoča kot rožica, ki se ravno z majnim solncem ogrevana prikaže na svetu, je bila lepa mlada Vilica. Bila je precej velike vitke postave. Njena lica, na kateri je pomladanski dih napihljil krasne rdeče cvetlice, so obdajali lepi svilnati lasi. Vrstica snežnih bisericov se je pokazala, ako je njeno veselo srce postalo smehljaj na lica. Ljubko kakor srebreni zvonček se je glasila beseda njenih koralnih ustec, in njeno oko, milejše kot mila danica, je oznanovale vsakemu živo, da je preblaga njena duša.

Vilica je bila svojim starišem biserčka, katere bi jim ne bilo moglo plačati nobeno posvetno blago. Bila jim je največje veselje in kras. Svoja pozemska nebesa so uživali v sreči te nežne in dobre hčerke. Ljubili so jo kakor punčico svojega očesa.

Ali vihar, strašen vihar pride čez to prekrasno cvetlico. Nemila smrt ji pobere predrage stariše. Nezaceljivo rano vsaka to nje nemu mlademu sreču. Dolgo, dolgo kapljajo grenke solzice neprenehoma iz njenih lepih oči. Vilica nima človeka, kateremu bi mogla izliti svoje srce.

(Dalje prih.)

H krizi franka.

Čez Evropo in bližnje sosedstvo gredo težke politične in gospodarske krize — atentati in krute represalije so najnovejši simptomi obupnega boja med intelektualno demokracijo in vojaško diktaturo na Španskem, kjer podira general Rivera brezobzirno vse, ki mu ne priznava prave pravice do nasilja, pa naj si bodo nasprotniki močje svetovnega slovesa kot je n. pr. bivši rektor univerze v Salamanci, pisatelj Unamano ali pa Blasco Ibañez. Prav drakonistično bo obračun Mušate Kemala z 11 aretiranimi zarotniki na Turškem, kjer se pravoverni moslemi nikakor ne morejo vživeti v novega duha korenitih reform, ki prihaja iz Angora. Le težko se drži državno močna Anglija v ravnovesju, ki ga ogroža premogovni štrajk. Najtežji so pa sedaj brez dvoma gospodarski stresljaji v Franciji, ki bje nov verduński boj za svoj frank. Caillaux je sicer znan kot energičen politik in temeljit finančnik in že prvi njegovi nastopi kažejo, da se ne bo obotavljaj na pol poti, ampak težkoče so ogrožene. Recepti za sanacijo prihajajo sicer od vseh strani, toda vsaka stranka bi rada, da bi njeni volilci bili čim manj prizadeti, kajti sicer bodo šli poslanski mandati kot listje po vetru v nepovrat. Ker je Caillaux šele pri prvih korakih in bodo njegove reforme dale sigurno dovolj prilike, da o njih natančneje izpregovorimo, naj nam bo za danes dovolj, če podamo le malo ilustracijo o uporabi, točneje o razsipanju davčnih dohodkov v Franciji, o razsipanju, ki se godi edino v korist demagoških poslancev in z izgubo stotin milijonov na leto v škodo državi.

Odličen član pariškega Instituta, Charles Dupuis je zbiral v tem pogledu nad vse zanimiv material iz letnih poročil, ki jih predlaga najvišji računski dvor prezidentu republike.

Po zakonu z dne 22. februarja 1918 je odpravljena občinska dohodnina iz taks na prijavo, ki so se pobirale pred tem zakonom po občinah samih. Pijače so sedaj centralno obdačene in dohodki se stekajo v skupen državni fond. Iz tega fonda se pa ob koncu budžetne dobe dele tangente po številu prebivalcev na tle občine, ki so popreje same pobirale zase ta denar. Te vsote so neprimerno visoke in presegajo trikrat, štirikrat prejšnje občinske dohodke. Resnične koristi in smotrenega gospodarstva pa v tem centralnem fondu ni, kajti občine v svojih proračunih s temi vsotami ne morejo računati, ker se dele ob koncu budžetne dobe in jih veliko število občin smatra za nekakšne državne nagrade in zato tudi prav neracionalno z njimi gospodariti, kadar jih dobi. Na račun tega denarja votirajo občinski sveti vse mogoče privsepke raznim društvom, nagrade županom tajnikom itd. Ponekod se je dogodilo celo, da ni vedela občina s tem denarjem nič boljga, kakor to, da ga je razdelila med občane po 10 do 15 frankov na glavo! Druga občina je prispevala 300 frankov v stavkovni fond; nekje je iz tega sklada dobil predsednik

sobodomiselne lige 200 fr. V neki občini, ki ima 1256 prebivalcev, je plačalo županstvo iz tega denarja 2119 fr. za banket. V Aubervilliersu je dobil župan leta 1920 nagrado 17.500 fr., l. 1921 pa za 6 mesecev 10.995 fr. Istotam si je za svoje vožnje januarja meseca l. 1921 zaračunal 3664 fr.

Še lepše je bilo v občini Pré-Saint-Gervais, ki ima 13.700 prebivalcev. Leta 1920 je zaračunan za potovanja občinskih funkcionarjev v Pariz tak znesek, da je prišlo na župana na mesec po 10 potov v Pariz in nazaj. Rekord je pa občina dosegla l. 1919 ko bi bil po računih moral župan od 16. do 31. decembra imeti 11 potovanj v Pariz!

Občina Sainte-Savine, ki je pred tem zakonom imela na leto do 5000 fr. dohodkov od pijač, je prejela l. 1920 55.000 frankov iz Centralnega fonda. Ni čuda, da so se ta »državna darila« prav ne-spametno in nezakonito razsipala po občinah naprej.

Prav lepo je tudi to: Nekateri občine so si iz teh državnih daril, s katerimi niso vedele kam, nakupile državne rente, tako da so sedaj upnice države, ki je na ta način poklonila denar iz enega žepa nekemu, ki ji ga je položil v drugega: država na ta način pada v dolg s svojim lastnim denarjem ter zanj plačuje visoke obresti.

Drastičen je vzgled, ki ga je dalo mesto Bourges. Mesni svet je 10. januarja 1920 sklenil povišanje reprezentacijskih stroškov za svojega župana in sicer od 3600 na 8000 frankov, to pa zato, češ da ima dvojne stroške, ker je obenem naroden poslanec in mora stanovati na dveh kraji: v Bourges-u kot župan, v Parizu pa kot poslanec! O parlamentarnih dnevnicaht ta dični odbor ni govoril. Ta nagrada pa županu in poslancu še ni bila dovolj visoka. Zaračunal je svojemu dobremu mestu Bourges-u tudi vse kočije, ki jih ej rabil za razne intervencije po pariških ministrstvih! Ta primer je izredno poučen radi tega, ker je tipičen za francoski parlamentarizem, kjer se razne funkcije kar kumulirajo v eni osebi, ki je na ta način dvakrat oficijelna: kot župan (ali drugo) in kot poslanec in so tako vse niti v enih rokah. Kažoč na ta primer zahteva Dupuis, da se kumulacija funkcij odpravi.

Iz tega poročila o centralnem fondu, za čegar nadaljnjo razsipanje se bore demagoško vsi mogoči poslanci v strahu za svoj mandat, ki bi bil izgubljen, če bodo občine ob ta državni vir, vidimo vsaj v malem s kakimi potežkočami se mora boriti vsaki francoski finančni minister, in kako težko si je sestaviti močno zaslombo v parlamentu za kako energično finančno akcijo, katere prvi pogoj je odprava takega gospodarstva.

Dupuis je izračunal, da bi se z racionalno uporabo že tega samega fonda dalo prihraniti na leto do 500 milijonov frankov.

Caillaux ima pred seboj težke skale, ki zapirajo državnemu vozu gladko pot.

Caillaux na delu.

Z energijo, kakršna je v današnjih časih nenavadna, se je lotil Caillaux dela za sanacijo franka. Ze njegov pogum, da je prevzel finančno ministristvo v najtežjih časih in da je pripravljen izvesti tudi reforme, ki bodo vseskozi nepopularne, je naredil v vsej poštenosti javnosti globok vtis. Tem bolj, ker se slavnostni govornik Poincaré ni upal prevzeti odgovornosti in bil pripravljen prevzeti le nenevarno prosvetno ministristvo. Caillaux se globoko zaveda težkoc, ki jih bo moral premagati, in zato je bil zbirajoč, da so vsa najvažnejša ministristva v rokah ljudi, katerim sme popolnoma zaupati. Kakor vse kaže, bo Caillaux tako oporo tudi muno rabil, ker je ravnokar zadal najtežji udarec tradiciji in reakciji. Caillaux je imel pogum, da je odstavil guvernerja Francoske banke Robineau-a, ki je bil skoraj vsega mogoč. Robineau je bil najmočnejša opora reakcije in pod njegovim vodstvom je postala Francoska banka prava država v državi. Ko se je v Parizu izvedelo, da je Caillaux odstavil Robineau-a sicer z vsemi častmi, toda vendarle odstavil, je ves Pariz obstrmel nad tem pogumom. Vse je pričakovalo, da bodo sedaj regenti banke, prvi francoski kapitalisti, odstopili, toda to se ni zgodilo, kar pomeni vse-kakor pomembno zmago Caillaux-a. Da je

imel finančni minister pravico odstaviti guvernerja banke, tega nihče ne taji. Ravno tako tudi vsi priznavajo, da ni mogoče ugovarjati ostalim izpremembam, ki jih je izvršil Caillaux. Ali desničarji so divji in napovedujejo, da je z ukrepom Caillaux-a ubita neodvisnost Francoske banke in da bo Caillaux zapravljal zlati zaklad banke. Ni treba posebej poudariti, da je to samo prazna demagogija in da je Caillaux mnogo preresen finančnik, da bi segel po takšnih sredstvih.

Caillaux izdeluje sedaj poseben oklic na Francoze. V tem oklicu namerava razložiti svoje namere in napovedati reforme, ki jih bo izvršil. Po časopisnih vesteh bo Caillaux predvsem zahteval, da se vladna avtoriteta dvigne in da se pomiri javnost. Zato bo zahteval od parlamenta obsežna ponomočja. Nadajše namerava urediti Caillaux dolgove v Ameriki in Angliji. V Washington odpotuje proračunski poročevalec Bokanowski in Caillaux upa, da bo Amerika še olajšala plačilne obveznosti Francije.

V težkih časih, toda z izrednim pogumom ter z nezlomljivo voljo je prevzel Caillaux ureditev francoskih financ in čeprav ne bo mogoče on žel uspehov svojega dela, vendar pa je gotovo, da bo v prvi vrsti njegova zasluga, če bodo francoske finance urejene.

Politične vesti.

— Rumunski poslanik v Atenah je obiskal grškega zunanjega ministra in ga opozoril na jugoslovenske zahteve na progi Gjevjelija — Solum ter prosil grško vlado, da te upravičene zahteve kolikor mogoče upošteva. Ko-

rak Rumunije v prilog Jugoslavije je vzbudil v Beogradu veliko pozornost. Želimo le, da bi bil ta korak tako iskreno mišljen, kakor je bil v Beogradu iskreno pozdravljen. Za svojo osebo pa smo bolj skeptični in se bo-

jimo, da bo rumunski protiračun mnogo dražji, kakor pa je bila vredna intervencija v Atenah. Predvsem pa se bojimo, da bi zebitevala Rumunija za svoj nastop protiuslugo glede Besarabije in da bi zaradi prime-ruma mahnega interesa ob Solunu morali žrtvovati mnogo večji interes: dobrih odnosajev z Rusijo.

— Po odkritju zarote proti Kemalu. Vedno bolj postaja jasno, da namerava Kemal paša zaroto proti sebi prav temeljito izkoristiti in obračunati z vso opozicijo. Cela vrsta opozicijskih voditeljev je bila že aretirana, tako: bivši vojni minister Djemal paša, bivši prosvetni minister Sukri bej, bivši glavni guverner Tasni bej, 14 bivših poslancev in celavrst drugih odličnih voditeljev. Kemal paša pravi, da ni atentat veljal toliko njemu, kakor pa sedanjemu režimu. Toda nasprotniki se motijo, če mislijo, da bi z njegovo smrtjo pal tudi sedanj režim. Turčija hoče postati civilizirana in to svojo namero bo izvedla, pa naj se reakcionarci še tako upirajo. — Odkrite so že vse podrobnosti zarote. Glavni organizator zarote je bil bivši komandant žandarmerije v Carigradu Edib bej. Ta je potem za zaroto pridobil tudi Ševki beja iz Smirne in mu odkril ves načrt. Toda Ševki beja je tako grizla vest, da je vso zaroto odkril. Nato je tako policija odredila obsežne varnostne odredbe, aretirala vse zarotnike in sporočila načrt zarote vladi v Angori. Ta je takoj imenovala posebno neodvisno sodišče, ki bo sodilo po prekem sodu. Razprava se bo vršila v Smirni, kamor so že prepeljani vsi carigradski in drugi zarotniki. Namen zarotnikov je bil s pomočjo atentata na Kemala vpeljati zopet stari režim. Središče zarote je bilo v Carigradu. — Iz vseh mest Turčije prihajajo čestitke Kemalu, da je bila zarota preprečena. Splošno se tudi zahteva stroga kazens za zarotnike. Sigurno je, da bodo vsi glavni zarotniki usmrčeni.

— Zarota proti Primu de Riveri. Glavni namen raznokrake odkrite zarote v Barceloni je bil, da se Španiji zopet vrne konstitucionalno življenje. V vsem je bilo aretiranih 200 oseb. Primo de Rivera je v posebni izjavi naglasil, da je vlada dosedaj vse one, ki so skušali izvesti prevrat ali nasilno spremembo režima, miho sodila. Sedaj pa je vlada prisiljena, da nastopi ostro. Če govorje zarotniki o ustavnosti, se to pravi, da bi zopet radi imeli nered, ki je bil pred letom 1923, ko je cvetel separatizem. Zarotniki da so bili sami anarhisti in komunisti, katerim so se pridružili nekateri oficirji, ki so bili razžaljeni, ker niso tako avanzirali, kakor so želeli. — Kakor se vidi, ni gospod diktator Primo de Rivera v zadržki z lepimi frazami. Te so pač poceni v Španiji ravno tako, ko v drugem svetu. To polnjuje tudi najnoveše vesti, ki govorje

— o zelo nevarnem položaju v Španiji. Tako se poročajo iz Madrida: Položaj v Španiji postaja zelo nevarna. Garzija v Valenciji je pod vodstvom oficirjev v popolnem uporu. Čete, ki jih je hotela vlada poslati iz Madrida v Valencijo, so se uprle in niso hotele odpotovati. Nasprotno pa je odpotovalo več generalov v Valencijo, da prevzamejo vodstvo upora. Tudi 87 letni general Weyler se je pridružil upornikom in se svojji aretaciji upri. Ker se je kralj odpeljal v Pariz ravno v začetku upora, se splošno sodi, da je kralj odpotoval zato, da pusti Primu de Rivero proste roke. Kralju se odhod iz Španije zelo zamerja. Upor velja edinolet diktaturi Prima de Rivera in zahteva, da se obnovi ustavno življenje Španije. V Madridu in v vseh garnizijah Španije je zelo razširjena manifest liberalca Alvareza, ki zahteva takojšnje volilve in takojšnjo odpravo cenzure. Vse kaže, da se bliža vladi g. Prima de Rivera hiter in neprosto voljen konec.

— O novi češkoslovaški parlamentarni čini je napisal bivši češkoslovaški poslanik v Rimu, dr. Dvorsky, zanimiv članek. Uvodoma trdi, da zadane krivda za razpad koalicije edinolet socialistične stranke, ki da so pripravljale sličen preobrat, kakor ga je na Poljskem izvršil Piłsudski. Proti temu poizkusu da so se instinktivno združile vse meščanske stranke, brez ozira na narodno pripadnost. Tako je nastal češkoslovaško-nemško-madžarski blok, ki se je proti pričakovanju dobro obnesel. Nemške stranke da za svoje sodelovanje niso zahtevale nobene politične kompenzacije. Ta blok ima vseskozi sposobnost voditi državne posle. To krepko jedro imponira po svoji energiji in svoji politični zrelosti in bo ostal tudi za bodočnost kristalizirajoča točka češkoslovaške politike. — Dr. Kramář, šef narodnih demokratov, pa zagovarja v »Narodnih listih« potrebo vsega-roodne češke koalicije. Vendar pa dostavlja, da se smejo meščanske stranke ravno tako družiti, kakor se koalirajo socialistične stranke brez ozira na nacionalni princip. — V nemških krogih je bila nova parlamentarna grupacija v splošnem toplo sprejeta. Zlasti se naglašja, da je bila z njo razbita dosedanja vladna koalicijska in da je s tem dosežena večja svoboda glede sestavljanja vlade. Isto misel povdarja tudi oficijozna »Prager Presse«, ki pravi, da je z novo večino Češkoslovaška stopila iz sistema obligatne pripadnosti k vladni večini k sistemu fakultativne vladne večine. — Če bo sedanja carinska večina postala tudi dejanska vladna večina, še ni gotovo. V tem oziru se odločilna pogajanja v kratkem prične med vodjo čeških agrarcev Švehlo, ki se v kratkem vrne iz Španije v Prago, ter med nemškimi agrarci.

— Nemški boj za kolonije. Dosledno in vztrajno se bore Nemci za kolonije. Pred kratkim je imel bivši guverner nemške kolonije v vzhodni Afriki dr. Heinrich Schnee v nemškem parlamentu velik govor o bivših nemških kolonijah. Ostro je napadel Angleže, ki da upravljajo kolonije na tako škandalozen način, da bodo te gospodarsko popolnoma propadle, dočim so pod Nemčijo vsled vzornega gospodarstva cvetele. Koncem svojega govora je zahteval dr. Schnee, da Zveza narodov nastopi proti angleški kolonialni upravi in da odvzame Angliji mandat.

— Proti terorju na Bolgarskem. Francoska liga za zaščito človečanskih in državljanskih

pravice je priredila v Parizu velik shod proti terorju, ki vlada na Bolgarskem. Shod je bil sijajno obiskan. Glavni referat je imel pisatelj Barbusse, ki je v krasnem govoru poročal o svojih doživljajih na Bolgarskem. Ostro je napadel vlado Camkova in njeno sedanjo naslednico vlado Ljapčeva. Na Bolgarskem vladajo danes dejansko vojna liga in pa makdonstvujušči in vlada Ljapčeva je samo igrača v njih rokah. Govor Barbussa je bil sprejet z velikim aplavzom. Govorili so še drugi odlični francoski intelektualci in končno ostro nastopil proti onim francoskim listom ki propagirajo ideje in cilje teroristične bolgarske vlade.

— Delovni čas se v angleških rudokopih zviša. Angleška vlada je predložila parlamentu zakonski načrt, po katerem se zviša delovna doba v premogokopih od sedem ur na osem, vlada utemeljuje ta predlog s tem, ker je le na ta način mogoče ohraniti delavcem sedanje plače. Delavski poslanci so proti povišanju delovne dobe ostro govorili, vendar je gotovo, da bo predlog angleške vlade sprejet.

Kratke vesti.

— Kriza kanadske vlade je nastala, ker ni hotel generalni gevrner razpustiti parlamenta, v katerem je dobila opozicija premoč. Novo vlado je nato sestavil vodja konservativcev Mieghe.

— Industrijska kriza je nastala vsled prevelike produkcije v Ameriki. Po tovarnah se vrše velike redukcije delavcev. Zlasti v tekstilni, kožni in železniški industriji.

— Nemško-litavska trgovinska pogodba je bila podpisana v Rigi.

— General Cangsolin je vkorakal na čelu svojih čet v Peking.

— Izjemne odredbe se bodo na Angleškem podaljšale še za en mesec.

— Nemški parlament je z 234 proti 102 glasovoma odbil predlog nacionalistov, da se zakon o zaščiti republike odpravi.

— Bolgarska policija je baje odkrila novo zaroto zemljoradnikov in komunistov. Zaplenjeno je bilo mnogo razstreliv in izvedenih mnogo aretacij. — Menda je dobila sofijska vlada po izkoriščenju zarote proti Kemalu apetit na enako obračunavanje s svojimi nasprotniki.

Beleške.

»SLOVENSKI NAROD« POSTAVIL »JUTRO« NA LAZ.

Kakor smo že včeraj poročali, je pisalo včerajšnje »Jutro«, da se na obnem zboru Zveze slov. gremijev volitve sploh niso izvršile, da je Zveza sedaj sploh brez odbora in da je pravzaprav v ex lex stanju. (Z drugimi besedami se pravi to, da kliče »Jutro« po svoji »svobodomiselni« navadi po — komisarju.)

Ampak vsaka laž ima kratke noge in tudi »Jutrovo« potvarjanje resnice je skoraj doživelo zaslužen polom. In to s strani, kjer »Jutro« sigurno ni pričakovalo.

Včerajšnji »Slovenski Narod« je namreč tudi poročal o obnem zboru Zveze slovenskih gremijev in zapisal: »... pri volitvah pa je bil izvoljen stari odbor s funkcijsko dobo do konca leta 1926, odnosno do izrednega obnega zbora. Zborovanje je bilo nato zaključeno.«

Tako je »Slovenski Narod« postavil »Jutro« na laž!

SAMO LJUBLJANA MOLCI!

Zagreb, Split, Dubrovnik, vsa mesta so protestirala proti nettunskim konvencijam, le Ljubljana mora molčati, ker ji je odvzeta njena avtonomija.

Kako dolgo še? Kdaj pride tudi Ljubljana do svoje avtonomije?

POZNO SPOZNANJE.

V »Politiki« toži His: »Bolgari so nedavno komercionirali svoj premogovnik Pernik in imajo že 150 milijonov levov čistega dobitka.«

Najši državni rudniki pa imajo stalen deficit in država sama ne jemlje od njih premoga, temveč od drugih premogokopov preko mnogoštevilnih posrednikov.

Pa, vse to je stara stvar. In bilo bi že vse mnogo boljše, če ne bi tudi »Politika« z vsemi modri podpirala one, ki so zakrivilili vse te stvari. Končno ve tudi »Politika« prav dobro, da so pokrovitelji teh posrednikov v najbližji okolici Pašica in zato naj naslovi tja svoj očiitek, mesto da se vneema za »nacionalni« blok, ki je nada Pašičeve okolice.

Pozno je spoznanje »Politike« in še to samo žurnalistična fraza.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

1. julija, četrtek: zaprto.
2. julija, petek: zaprto (generalka za »Tannhäuserja«).
3. julija, sobota: Manon. Gostuje g. Josip Rjavec. Red B.
4. julija, nedelja: Tannhäuser, premiera. — Izven.

Gledališke abonente opozarjamo na spremembo reda predstav, katere je bila neobhodno potrebna vsled velikih tehničnih priprav za premiero Wagnerjeve opere »Tannhäuser«, ki se vrši v nedeljo, dne 4. t. m. ob pol 20. uri zvečer. Uprava obvešča tem potom p. n. abonente, da odigra one abonma predstave, katerih vsled operne turnee sedaj ni mogla odigrati tekom meseca septembra letošnjega leta, in sicer dobe trije abonenti v septembru po dve predstave, trije pa po eno predstavu.

je sodelovala pri vsakoletni ureditvi vozn

reda. Pomagali smo tudi interesentom pri ureditvi prekmurske železnice. Važno je še neko drugo vprašanje, ki ga naše dnevno časopisje sploh še ne tretira, namreč vprašanje železniškega trianglera v Zidanem mostu. To vprašanje je še odprto in se bo Zbornica trudila, da tudi ta prometna ovira z zgradbo modernega trianglera odpade. Zbornica je Zvezo mnogo podpirala v finančnem oziru in ji bo ostala tudi v bodoče naklonjena.

Nato sta govorila še dr. Dragomanović in dr. Žižek, ki sta sprožila mnogo umestnih predlogov.

Sledilo je poročilo blagajne in revizije. Pri točki volitve v nadzorstveni odbor sta bila mesto odstopivših članov gg. Prohaske in Zupančiča izvoljena v nadzorstveni odbor ravnatelj Fran Rus in ravnatelj Janković. Sledile so slučajnosti, nakar je predsednik dr. Marn zadržal lepo uspeli občni zbor.

Georges:

Mrcvarstvo.

Prepona pa pomeni torej tudi toliko, kakor nemška prepona »miss-«. »Paglavci« je prvotno pravzaprav bitje, ki ima preveliko glavo, ki se po razmerju ne poda na ostalo telo, potemtakem »Wesen mit einem missgestalteten, unförmigen Kopf«.

Narobe pa je, ako se misli, da se da nemški »miss-« prevajati z »pa-«. Ne, se ne da; temveč ima slovenski »pa-« včasih le pomen (kakor v gorenjih dveh primerih) nemškega »miss-«. (Tega pomena pa Pleteršnik ne omenja.) Ta »miss-« pa se sloveni zdaj ž. »net, zdej z »zlo-« (»ne-«, »zlo-«). Na primer: »miss-milligen« — ne odobravati, »Missbilligung« — neodobranje; »Missetat« — zlodejstvo, zlo dejanje ali zlodejstvo, toda »Missetäter« — hudodelec namesto »zlodeja« (kar pomeni toliko kakor »hudič«) ali »zlodeja«, ki sta v prvotnem pomenu bolj pesniški obliki. Popolnoma napačna in neslovenska od vseh strani pa je beseda »zlostaviti« za nemško »misshandeln« kar se pravi po naše edino pravilno: »zlo (ali zlo-) hudo ali grdo ravnati s kom. Zato nekaterim sta glagol in tudi samostalnik »zlo« ali »zlo-«, hudo ali grdo ravnati« ni všeč, je prav lahko uganiti. Zato, ker se oba vežeta z »rodnikom«, nemški glagol pa s tožilnikom, a samostalnik z rodilnikom, in to slov. pisarnje tako moti, da se jim zdi da slovenski izraz ne ustreza točno nemške-mu, da je morda celo premislil in zato silijo na vrh in ponujajo glagol: »zlostaviti« in samostalnik: »zlostavljenje«, »zlostavo« in »zlostavitev« — kar pa vse skupaj prav nič ne pomeni — kot nekak biser jezikovne obojgositve. Malo boljši so tisti, ki rabijo francoski izraz »maltretirati« in »maltretiranje«, toda tadva izraza imata v slovenščini že precej stopnjevan pojem slabega ravnanja, namreč: »trpinčiti« in »trpinčenje«, s čimer je seveda marsikdaj prav točno in pripravno slovenjen nemški izraz, kajti »slabo ravnanje« (»Misshandlung«) ima lahko prav različne

stopnje neugodnega ravnanja, tako se n. pr. lahko tudi kruto sirovo, bridko krvavo itd. ravna s kom. Rusi imajo za goreni nemški glagol: »žestoko obhoditi« s kje, torej podobno kakor mi Slovenci in tudi z orodnikom, ki jih pa prav nič ne moti, dasi so se kdaj razni književniki naslanjali tudi na francosčino, kakor mi na nemščino, in so seveda tudi pogladi besedo »maltretirati«, ki je (kakor nemški) prebajalni glagol. Kakor mi, tako tudi Angleži nimajo za »misshandeln« samo enega izraza, temveč pravijo med drugim tudi: »to treat ill« (slabo, grdo ravnati), »to treat with violence« (nasilno ravnati) in »to abuse« (kar pomeni tudi zlorabiti in oskrbniti), in ga tudi ne iščejo. Samo mi hočemo za vsak nemški izraz za en pojem imeti tudi toliko svojih, dasi ni treba, a kjer imamo za enega nemškega svojih več, se poprimemo samo enega druge pa v škodo točnosti zamekamo. Tako se je mnogo grdega in nepotrebnega v jezik nateplo, mnogo lepega in dragocene pa je izgubilo. Slovenci se sicer zastran jezika ne moremo meriti z Angleži, za vzgled pa so nam lahko, posebno kar se tiče samostojnosti jezikovnega izražanja. Poudarjam Angleže zlasti zato, ker oni so tudi Germani, kakor so Nemci, ki so svojo občno superiornost le preveč le preveč vtepli.

Zato je bilo tudi mogoče, da je samo iz namišljene potrebe po prehodnem glagolu na nemškem vzgledu (s tožilnikom) nastal popolnoma nezmisljen in neraben izraz »zlostaviti«, kar ni drugega nego dokument miselnega in jezikovnega hlapčevstva. Najboljši slovenski izraz za srednji pojem nemškega »misshandeln« je po mojem: »grdo ravnati s kom«, kajti slovenski pridevnik »grd« ne pomeni samo superlativa nelepote, temveč tudi: »zloben, hud« (böse, schlimm) in podobno, kar pa mnogi slovarji ne omenjajo. »Grd« ne označa torej le telesne nelepote ali grdote, temveč tudi srčno, duševno, po značaju, z eno besedo: moralno. Zato tudi »grdobac« ni le »grdotar«, temveč tudi živa stvar, katere notranja lastnost je nelepa ali grda, in »grdobija« znači tudi dejanje, ki izvira iz take lastnosti, oziroma iz katerega se da sklepati na tako lastnost in ne samo grdo stvar. Pa še tukaj ima »grdobija« dva pomena. Na primer stavek: »Ta slika je grdobija« ne pravi samo, da je slika kot slikarja grda, temveč je lahko mojstrsko delo po tehniki, a »grdo« je tisto, kar predstavlja.

Tudi teh razločkov ni v slovarjih, dasi jih vsak pozna, a ne misli precej nanje.

Take in podobne nedostanke ima tudi naš največji in najboljši slovar, to je Pleteršnikov, kar mu pa kljub temu ne jemlje neizmerne vrednosti za nas. Kajti pomisliti je treba, da je bil tiskan leta 1894, torej pred več nego 30 leti in takrat je bilo slovarsko gradivo staro in ni obsegalo vseh izrazov in pojmov, ki so se bili do takrat nakopičili v govoru in knjiži. Do danes pa se je slovenščina ogromno razmahnila, razganila in obojgatala z besedami. Kajti danes dela sloven-

ščina težave kvečjemu še v raznih strokah in v znanstvu, v navadnem govoru pa ne. Takrat pa, ko je izhajal Pleteršnikov slovar, tudi navadni govor ni tekel gladko in skozi in skozi po slovensko, temveč so tudi izobraženi ljudje mešali vanj ne le nemške besede, temveč tudi nemške stavke, oziroma cele fraze, trdeč, da se po slovensko sploh ne da, ali vsaj ne tako lepo povedati, kakor po nemško. Seveda to ni bilo tako res, temveč se je tako trdilo le iz nekake gizdavosti in zanikarnosti. Toda ta zanikarnost se nas še danes drži, kar dokazuje najbolj omenjeni slovar, oziroma njegova dvaintridesetletnica. Kajti v vseh teh letih ni bilo niti enega človeka, ki bi bil mislil na njegovo izpopolnitev (če izvajamo rajnega ravnatelja dr. Viktorja Bežka, ki pa je to misel meni le privatno izrekel). Ne rečem, da bi izdali ves izpopolnjeni slovar na novo. Ne, tega ne le ne zmoremo, temveč tudi ni potreba (kajti bolj potreben je nov nemško-slovenski slovar, ki bi pa moral biti v novi izdaji nemško-slovensko-srbohrvaški, kar bi se s primernimi koraki, mislim, dalo doseči, kajti zadostovalo bi samo navadno dopolnilo, kar bi pa s primerno voljo lahko skup spravili. Seveda bi to dopolnilo sedaj, po tolikih letih, ne naraslo na mnogo manj nego je pol Pleteršnikovega slovarja in tudi delo bi bilo ogromno, kajti ne verjamem, da se je v teh letih nabralo kje kaj urejenega gradiva. Pa nič zato. Zganiti se je treba.

Gospodarstvo.

OBČNI ZBOR TRBOVELJSKE PREMOKOPNE DRUŽBE.

Na današnjem 53. občnem zboru Trboveljske premokopne družbe se je v smislu predloga upravnega sveta sklenilo, da se izplača za leto 1925 kakor lanske leto dividenda od Din 30 za delnico ter se bo vnovčeval kupon št. 13 od 1. julija t. l. naprej na že znanih plačilnih mestih. Mandat g. Henri grota de Renevilla je potekel, bil je pa isti zopet izvoljen. Nadalje so bili izvoljeni v upravni svet gg. Emil Freund, ravnatelj Zentral-Europäische Länderbau, generalni ravnatelj Erwin Philipp, dr. Ernest Höpfer in direktor Rikard Skubec.

POSTNO-HRANILNA SLUŽBA.

Poštno-hranilna služba se prične izvrševati 1. julija t. l. pri poštni hranilnici v Beogradu in nje podružnicah v Ljubljani, Zagrebu in Sarajevu in pri vseh večjih poštah v naši državi. Poštna hranilnica obrestuje vloge s čistimi 4 odstotki na leto. Najvišja vložena svota je določena na 25.000 dinarjev. Vlagajo se samo zneski v celih dinarjih od 10 dinarjev navzgor in sicer se na vsako poštno-hranilno knjižico lahko vloga pri vsaki pošti v naši kraljevini in pri blagajnah poštne hranilnice in nje podružnice. Vloga se lahko tudi s posredovanjem pomožnih pošt in selskih pismonoš. Na vsako poštno-hranilno knjižico

se sme na vsaki pošti v kraljevini in pri vseh podružnicah poštne hranilnice dvigniti vsak dan znesek do 1000 dinarjev, ne da bi ga bilo treba poprej pisмено odpovedati. Pri podružnici poštne hranilnice, pri kateri je bil vplačan prvi vlog in ki je izdala hranilno knjižico, se lahko dvigne vsak dan brez odpovedi tudi preko 1000 dinarjev, in sme podružnica tako knjižico tudi saldirati in popolnoma izplačati. Zneski, ki se ne morejo kratkim potom dvigniti, se morejo pisмено odpovedati poštni hranilnici v Beogradu, ki nakazuje odpovedane zneske s čekovnimi nakaznicami. Tudi iz inozemstva se lahko nalagajo zneski pri poštni hranilnici. Obresti od hranilnih vlogov pri poštni hranilnici so vsakega davka proste. Na vloge pri poštni hranilnici do zneska 2000 dinarjev se ne more zaznamovati prepoved niti pridobiti zastavna pravica. Do enakega zneska se poštno-hranilna knjižica tudi zarubiti ne more. Na ime ene osebe kot vlagatelja se sme izdati samo ena hranilna knjižica. Kdor si na svoje ime pridobi po več hranilnih knjižic, dobi obresti samo na prvo knjižico, vse ostale pa se ne obrestujejo. Dopisovanje s poštno-hranilnico in njenimi podružnicami v hranilnem prometu je oproščeno poštnine in vseh stranskih poštinskih pristojbin. Vsi obrazci za poštno-hranilni promet se izdajajo strankam brezplačno. Podrobna pojasnila izdajajo strankam pošte in blagajna podružnice poštne hranilnice v Ljubljani.

PAKETI S STARO OBLEKO ZA RUSIJO.

Ministrstvo pošte in telegrafa je prejelo od poštne uprave Zveze sovjetsko-socialističnih republik (Rusija) okrožnico sledeče vsebine:

Zadnji čas prihajajo iz inozemstva pogostokrat k nam paketi s staro obleko in obutvijo. Te reči so pa časih tako ponošene in umazane, da so carinski uslužbenci, ki pregledujejo te pakete, in druge osebe, ki prihajajo v dotiko s temi predmeti, v veliki nevarnosti, da se ne okužijo. Po teh osebah se pa okuženje kaj lahko razširi in se navsezadnje še lahko vname epidemija.

Ker hoče naša uprava skrbeti tudi za zdravje naroda je prisiljena, da ukrene vse potrebno glede paketov, v katerih so zgoraj omenjeni predmeti.

Prosimo Vas, da obvestite vse zvezne uprave, da se s paketi, ki gredo v URSS, ne sme pošiljati stara obleka in obutev, razen če so ti predmeti čisti in če jim je priloženo zdravniško potrdilo, da so razkuženi. Paketi, kateri ne bodo imeli takega potrdila, se bodo vrnili sprejemni pošti na stroške pošiljatelja.

Te varnostne odredbe se bodo pričele izvajati dva meseca po razglasitvi tega dopisa.

V Ljubljani, dne 16. junija 1926.

Ljubljanski velesejem

TVRDKA PETER KOBAL.

Ema najokusnejših razstav na velesejmu je oddelek tvrdke Peter Kobal. Tvrdka ima centralo v Kranju, podružnico pa v Ljubljani, v poslopju Kolizeja.

Podpisane tvrdke javljajo pretresljivo vest, da je preminul njih visokospoštovani senjoršef in ustanovitelj, gospod

EDVARD DOCTOR

Nepozabni pokojnik je posvetil 50 let delovanja svojim podjetjem in ista v neumornem delu vodil k današnjemu procvitu. Njegov spomin bo vedno med nami, a nepozabno nam ostane njegovo delovanje.

Maribor, Nachod, Bratislava, Wien, Trst, dne 26. junija 1926.

Mariborska mehanična tvornica
DOCTOR & DRUG.

Na letošnjem velesejmu je tvrdka razstavila krasno pohištvo v fini izdelavi in vsim-patnem priprostem slogu. Zelo lepi so komodni naslonjači, da bi se človek kar zleknil vanje. Naše dame posebno občudujejo pester dolge preproge, ki bi bile v kras vsakemu salonu. Vsa razstava tvrdke Peter Kobal napravi prijeten utis in željo po domu, opremljenem s tako finim pohištvo, ki izžareva vonj komodnosti, domačnosti ter naslaja sree in oko in prekaša daleko hrepenenje vsake gospodinje.

TVRDKA STANKO FLORJANČIČ.

Mogoče največji posebni paviljon ima na velesejmu tvrdka Stanko Florjančič. Tvrdka ima sedež v Ljubljani, Sv. Petra c. 35, kjer ima stalno zalogo železnine in kuhinjske posode.

Paviljonu se pozna, da ga je uredila večja roka. Naše kuhinjske muze vseh stanov občudujejo bogato izbiro aluminijaste, emailirane, modre, rujave, sive ter železne posode. Moški

posetniki pa vse vrste orodja, okovja, strojev in jedilnega orodja.

Efekt razstave povečajo štiri humoristične slike. Stevilni servisi vseh kvalitete, izdelani in kovin nudi najljepšo priljubljenost gospodinjam da si po svoji volji izberejo, kar jih veseli, od lahkih aluminijastih, a nezlomljivih, do težkih in masivnih servisov iz drugih kovin.

Paviljon ima redno mnogo obiskovalcev in občudovalcev, zlasti onih, ki si mislijo kako tako lepo, toda vedno zelo praktično in uporabljivo reč, omisliti bodisi za ustanovitev lastnega gospodinjstva, ali kot najprimernejše darilo, ali za izmenj starega posodja in orodja z novim, blestečim, ki je zmožno biti v čast vsaki kuhinji in shrambi.

LJUBLJANSKA BORZA,
dne 30. junija 1926.

Vrednote: »Šešir«, tovarna klobukov d. d., Škofja Loka den. 103, bl. 105, zaklj. 105.

Blago: Drva bukova, letošnja sečnja, 1 m dolž., fco nakl. post., 50 vag. den. 16, bl. 16, zaklj. 16; remeljni 48/68 mm, od 3 m, 4.50 m, 5 m in 6 m, I., II., III., monte, fco vag. meja, 1 vag. den. 560, bl. 560, zaklj. 560; bukovi parjeni plohi, ostrorobi, očeljeni, paralelni, od 27 do 120 mm, od 2 m naprej, od 14 cm naprej, fco vag. meja, I., 1 vag. den. 1080, bl. 1100, zaklj. 1080; II., 1 vag. den. 880, bl. 900, zaklj. 880; lipovi neobrobjeni plohi, od 40 do 100 mm, od 20 cm naprej, od 3 m naprej, ca 10% od 2—2.90 m, fco vag. meja, 1 vag. den. 760, bl. 800, zaklj. 760; bukovi hlodi, od 2 m naprej in od 30 cm premera naprej, fco vag. nakl. post., 1 vag. den. 200, bl. 200, zaklj. 200; pšenica bačka, 76, 2%, fco vag. nakl. post., 1 vag. den. 320, bl. 320, zaklj. 320.

Zagreb, dne 30. junija. Devize: Newyork ček 56.36—56.66, London izplačilo 275.05—276.25, ček 275.035—276.235, Pariz izplačilo 161.13—163.18, Milan izplačilo 202.91—204.11, Praga izplačilo 167.28—168.28, ček isto, Du-

naj izplačilo 798.5—802.5, ček isto, Berlin 1347—1351.

Curih, dne 30. junija. Beograd 9.135, Newyork 516.50, London 25.14, Pariz 14.625, Berlin 122.95, Dunaj 73.05, Praga 15.31, Bukarešta 2.36, Sofija 3.725, Budapešta 0.007230.

Epizoda iz Ljeningovega življenja. Leta 1918. in 1919. je strahovala Moskvo in celo okolico tolpa razbojnikov, ki ji niso moge priti oblasti nikakor do živga. Drzni roparji so izvršili mnogoštevilne vlome v razne magacine in v državne blagajne. Boljševiške policijske oblasti niso mogle poloviti teh razbojnikov, ki so se potikali po Moskvi in okolici oboroženi kot vojaki v fronti. Leta 1919. se je posrečilo taki tolpi zajeti samega Ljeninga ob priliki, ko se je vračal iz seje sovjelov. Poglavar te opasne tolpe Koelkov je odvezl Ljeningu revolver, denarnico in neke dokumente ter zaplenil predsedniku ruske sovjelske republike celo njegov avto. Kožo je odnesel Ljening celo peš domov.

Jack London:

112

Morski vrag.

Ko pa sem bil zunaj, sem obstal, kot bi me bila strela zadela. Svojim očem sem veroval brez pridržka, a vendar sem bil za hip omamljen spričo tega, kar so mi pokazale. Tam na obali, komaj petdeset korakov daleč, se je nahajala neka ladja s črnim ogradjem, brez jambor, z rilcem naprej. Jambore, drogi, prečke, pomešane in prepletene z vrvmi in raztrgano jadrovino, vse se je rahlo gibalo ob ladji. Pomencal bi si bil oči, ko sem gledal tja. Tam na ladji je bila kuhinja, katero smo postavili, nizka kabina, ki se je komaj dvigala iznad ograje, druge znane stvari. Bila je naša ladja Duh.

Kakšna muhavost usode jo je bila pripeljala semkaj — ravno semkaj? Ozrl sem se proti temačni, nedostopni steni v ozadju; polastil se me je silen obup. Rešitev je bila nemogoča. Na misel mi je prišla Maud, ki je spala v koči, katero sva bila midva zgradila. Spomnil sem se na sinočni »Lahko noč!« »Moja žena, moja družica« mi je bilo rojilo po glavi; sedaj pa sem slišal zvonec, ki se je glasil. Tedaj mi je postalo črno pred očmi.

Mogoče je minula samo sekunda časa, vendar za gotovo nisem vedel, koliko časa je minulo, da sem se zopet zavedel. Tam na obali je bil Duh z rilcem naprej, razbiti sprednji drog je štrlel nad pesek, zamotane jadrnice so se drgnile ob njegovi strani, odzivajoč se dviganju šumečih valov. Nekaj se je moralo storiti.

Naenkrat mi je prišlo na misel, da se, čudno, na krovu nič ne gane. Mornarji so spali, utrujeni od noči in borbe z morjem, sem si mislil. Naslednja moja misel je bila, da se utegnava z Maud vseeno rešiti: Če bi mogla priti do čolna in objadrti rtič, predno se kdo zbudi. Hotel sem jo poklicati, da bi pobegnila. Vzdignil sem že roko, da bi potikal na njene duri, ko mi je prišlo na misel, kako majhen je otok. Nikjer bi se ne mogla skriti. Drugega nama ni preostajalo kot širni ocean. Spomnil sem se na najini lični koči, na zaloge mesa, olja, mahovja in kuriva, bil sem prepričan, da ne bova mogla prenesti zimskega morja in silnih viharjev, ki so divjali v zimskem času.

Tako sem stal neodločen pred njenimi vrati. Bilo je nemogoče, nemogoče! V glavo mi je šinila divja misel, da bi udrl v kočo in jo usmrtil v spanju. Tedajci pa mi je kakor bi trenil šinila v glavo boljša misel. Na ladji je vse spalo. Zakaj se ne bi splazil na ladjo — dobro sem vedel, kje je Wolf Larsen spal — in ga ubil spečega? Potem — no, bi že videli. Ko pa bi bil on mrtev, potem je bilo še dovolj časa in prostora, da bi se pripravil za drugo. In dalje, najsi bi bil potem položaj tak ali tak, sem mislil, da je bilo to sedanjega.

Nož sem imel za pasom. Vrnil sem se v mojo kočo po puško, se prepričal, da je bila nabita in se podal na ladjo. Z nekoliko težavo — zmočil sem se do pasu — sem splezal na krov. Vrata v predladje so bila odprta. Obstal sem in poslušal, da bi slišal dihanje mornarjev; nobenega glasu dejanja ni bilo. Na široko sem odprl usta, ko mi je šinila v glavo misel: Kaj pa, če je ladja zapuščena? Poslušal sem bolj pozorno. Nobe-

nega glasu ni bilo slišati. Oprezno sem zlezal po lestvici nizdol. Znotraj je bil zrak zaduhel, kakor ga navadno najdeš po bivališčih, v katerih nikdo ne biva. Vseposvodi je ležala odložena, raztrgana obleka, stari pomorski čolni, puščajoči plašči iz povozčenega platna — vsa ničvredna šara, odložena po dolgi vožnji.

Ladija je bila v naglici zapuščena, sem si dejal, ko sem se podal nazaj na krov. V prsih mi je vzkliklo upanje in bolj hladnokrvno sem se oziral okoli sebe. Opazil sem, da čolnov ni bilo. V medkrovju je bilo enako kot v predladju. Lovei so z enako naglico pobrali svoje reči. Duh je bil zapuščen. In je bil Maudin in moj. Zmisli sem se na ladijsko zalogo pod kabino in v glavo mi je šinila misel, da bi iznenadil Maud s kako dobro rečjo za zajtrk.

Prestani strah in zavest, da strašni čin, katerega sem bil prišel izvršiti, ni bil več potreben me je naredila dečaka in vnetega. Stopal sem po medkrovnih stopnicah, da sem prestopil dve hkrati; nič drugega mi ni šlo po glavi kot veselje in upanje, da bo Maud spala, dokler je ne iznenadim z zajtrkom. Ko sem stopal mimo kuhinje, me je obšla nova zadovoljnost ob misli na vso krasno kuhinjsko posodo v njej. Skočil sem na streho kolibe na zadnjem delu ladije in ugledal — Wolfa Larsena. Vsled zaleta in iznenadenja sem naredil še tri, štiri stopnice, predno sem se ustavil. Stal je ob vhodu stopnic, da sta samo glava in rame bile vidne, in strmel vame. Roke so mu počivale na napol odprtih vratih. Vendar se ni ganil — samo stal je tamkaj in strmel vame.

(Dalje prih.)

Oglejte si na velesejmu paviljon I., prostor 573—579 razstavljene moško in dečjo konfekcijo največje konfekcijske tvrdke

FRAN DERENDA & CIE., LJUBLJANA

Za časa velesejma se dobe vsa oblačila po tovarniških cenah v detajlni trgovini na Erjavčevi cesti šte. 2.

Najboljša, najcenejša
kolesa in šivalni stroj
so edino

Petelinčevi

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

Blizu Prešernovega
spomenika za vodo.

za dom, obrt in industrijo. Pouk brezplačen, ugodni plačilni pogoji. Tudi na obroke. Večletna garancija.

Od dobrega
najboljše je
švicarski
pletalni stroj
DUBIED

Josip Petelinc, Ljubljana

Krasno izbiro raznovrstnega pohištva

nudi Vam po izredno zmernih cenah velezaloga pohištva, tapetniških izdelkov, žime in morske trave, tvrdka

PETER KOBAL (KRANJ)

podružnica LJUBLJANA, Kolizej

[Zanesljivim plačnikom tudi na obroke.]

TISKARNA „MERKUR“

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 332.

TELEFON ŠTEV. 332.

Se priporoča za vse v tiskarsko stroko spadajoča dela.

Srečko Potnik in drug
LJUBLJANA

parna destilacija esenc, eteričnih proizvodov, eterov in izdelovanje sadnih sokov

Telefon 110.

METELKOVA ULICA 13.

Telefon 110.

priporoča: sadne marmelade, pravi malinover, limonov sok, arome za nealkoholne pijače, sadne eter, esence za rum i. t. d.

Paviljon „E“ št. 97.

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najfinjši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Prostora: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Oglašujte v „Narodnem Dnevniku“!

VRTNARSKE ZADEVE

posreduje

Goikovo „Vrtnarsko podjetje“

v Kranju.

Poletna stanovanja

z opremo se dobe v grščini v Višnji gori. Okoli gradu in v gozdu mirno in prijetno sprehajališče. Vpraša se pri oskrbniku.

DRVA - ČEBIN

Wolfova 1/II. - Telef. 56.

Gospodična

katera je absolvirala trgovsko šolo ter ima tudi nekaj pisarniške prakse išče mesto praktikantije. Ponudbe na upravo lista pod »Praktikantinja«.

Za v Prago

priporoča podpisano tvrdka vse
telovadne oblačilne
potrebščine

za člane, naraščaj in deco. — Solidno in lepo izdelani kroji po najnižji ceni. Zahtevajte cenike!

BRATA CAPUDER
LJUBLJANA
Wolfova ulica 1/II.

Mali oglasi.

Za vsako besedo se plača 50 par, za debelo tiskano pa Din 1.—.

Modroce

iz najboljšega domačega in češkega platna, posteljne mreže, zložljive postelje, otomane dekoracijske patent divane in tapetniške izdelke nudi najceneje

RUDOLF RADOVAN
tapetnik

Ljubljana, Krekov trg 7.

Dva orožnika

Slovenca v enem večjem mestu Makedonije, prvi 30, drugi 28 let star, iščeta dve gospodični poštenega življenja in lepe zunanosti, v starosti 22 do 26 let, v svrhu korespondence in poznejše ženitve. Dopise poslati na upravo lista pod šifro »Sparavček in Zapravljivček«. Diskrecija zadržana.

Asistenta-zobozdravnika

sprejme zobozdravnik v julijski krajini. Ponudbe na upravnishvo lista pod »Asistent-zobozdravnik«.

Stanovanje

ostoječe iz kuhinje in sobe išče mirna stranka brez otrok. Ponudbe na upravo lista »Stanovanje«.

Celulozni les

mehka drva, plača najbolje Fructus, Ljubljana, Krekov trg 10.